A' brosnachadh proifeiseantachd teagaisg aig ìre an t-saoghail

gtc ALBA
COMHAIRLE CHOITCHEANN TEAGAISG NA H-ALBA

Inbhe airson Clàradh Sealadach

Riatanasan Èigneachail airson Clàradh le Comhairle Choitcheann Teagaisg na h-Alba

Achdachadh Foirmeil 2 Lùnastal 2021

Clàr-innse

Ro-ràdh 3

1 A bhith nad Thidsear ann an Alba 4

1.1 Luachan Proifeiseanta 4

1.2 Dealas Proifeiseanta 5

1.3 Inbhe airson Làn Chlàradh 6

2 Eòlas agus Tuigse Proifeiseanta 7

2.1 An Curraicealam agus Eòlas-teagaisg 7

2.2 Dleastanasan Proifeiseanta 8

3 Sgilean agus Comasan Proifeiseanta 9

3.1 An Curraicealam agus Eòlas-teagaisg 9

3.2 An Co-theacsa Ionnsachaidh 10

3.3 Ionnsachadh Proifeiseanta 11

Ro-ràdh

Inbhean Proifeiseanta airson Tidsearan ann an Alba

Tha Inbhean Proifeiseanta, le luachan proifeiseanta aig an teis mheadhan, a' toirt taic do agus ag àrdachadh com-pàirteachas, ceannardas, feòrachadh agus ionnsachadh proifeiseanta. Tha iad a' toirt cunntas air proifeiseantachd thidsearan ann an Alba mar 'ar modh-obrach'. Tha iomadh adhbhar air cùl Inbhean Proifeiseanta airson tidsearan ann an Alba: :

- gus cànan co-roinnte a chruthachadh airson proifeiseantaich a tha a' teagasg;
- mar shlat-tomhais airson comas proifeiseanta;
- gus proifeiseantachd a leasachadh agus cur-ris;
- gus taic a chur ri fàs proifeiseanta fad dhreuchd;
- gus frèam-obrach a thabhann airson Tùs-Thrèanadh Thidsear, probhadh agus slighean agus prògraman ceannardais; agus
- gus dèanamh cinnteach à agus cur ri earbsa agus misneachd a' phobaill sa phroifeisean teagaisg.

Chaidh Inbhean Proifeiseanta airson tidsearan a stèidheachadh an toiseach ann an Alba ann an 2000. Chaidh an ath-leasachadh ann an 2012 agus an achdachadh ann an 2013 mar mhodail ath-choincheapail de phroifeiseantachd thidseir le taic bho bhith a' gabhail a-steach **Ùrachadh Proifeiseanta**. Thòisich an conaltradh gus lèirmheas a dhèanamh air Inbhean Proifeiseanta 2012 ann an 2017 agus chrìochnaich e ann an seata de Inbhean Proifeiseanta ùraichte agus ath-structaraichte le ceann-latha achdachaidh de 2 Lùnastal 2021.

Is e **an Inbhe airson Clàradh Sealadach** an t-**slat-tomhais** de chomas a tha riatanach a bhith aig oileanaich a tha gu bhith nan tidsearan aig deireadh Tùs-Thrèanadh Thidsear agus a tha a' sireadh clàradh sealadach le Comhairle Choitcheann Teagaisg na h-Alba (GTC Alba). **Tha an Inbhe Proifeiseanta seo a' toirt cunntas air na tha riatanach airson a bhith nad thidsear ann an Alba.**

Is e an **Inbhe airson Làn Chlàradh** stèidh nan Inbhean Proifeiseanta agus is e an t-**slat-tomhais** de chomas a dh'fheumas a bhith aig gach tidsear a tha clàraichte ann an Alba. Is e An Inbhe Proifeiseanta seo an t-slighe a-steach chun a' phroifeisean agus mar a' bhun-stèidh a thaobh nan inbhean teagaisg anns am faod earbsa a bhith aig luchd-ionnsachaidh, pàrantan, am proifeisean fhèin agus a' choimhearsnachd san fharsaingeachd. **Tha an Inbhe Proifeiseanta seo a' gabhail a-steach na tha e a' ciallachadh a bhith nad thidsear ann an Alba.**

Tha an **Inbhe airson Ionnsachadh Proifeiseanta Fad Dhreuchd** a' tabhann frèam-obrach **mòr-mhiannach agus leasachail** airson tidsearan. Tha e a' toirt cunntas air an t-sàr eòlas proifeiseanta agus an t-ealantas oide-eòlais a dh'fhaodadh tidsearan clàraichte a leasachadh agus a chumail suas mar a bhios iad a' dol air adhart san teagasg agus sa phroifeisean foghlaim. **Tha an Inbhe Proifeiseanta seo a' toirt taic do fhàs proifeiseanta thidsearan ann an Alba.**

Tha an **Inbhe airson Ceannardas sa Mheadhan** agus an **Inbhe airson Ceannas-sgoile** a' tabhann frèaman-obrach **àrd-mhiannach agus leasachail** do thidsearan ann/no a' beachdachadh air dreuchdan ceannardais. Tha iad a' toirt dealbh air an lèirsinn ro-innleachdail, an t-eòlas agus tuigse phroifeiseanta , na sgilean agus comasan eadar-phearsanta agus na dealbhan proifeiseanta a tha a' toirt taic do thidsearan ann an dreuchdan ceannardais. **Tha na h-Inbhean Proifeiseanta sin a' tabhann frèam-obrach airson fàs proifeiseanta do thidsearan ann an dreuchdan ceannardais**. Ri linn sin, tha tuilleadh adhbharan nan cois:

- taic airson fèin-luachadh agus meòrachadh do thidsearan ann, agus a' mòr-mhiannachadh faighinn dreuchdan ceannardais foirmeil nar sgoiltean;
- cur fiosrachadh ris a' phròiseas trusaidh agus taghaidh; agus
- a' cur ris a' chonaltradh mu cheannardas agus rianachd.

Tha adhbhar a bharrachd an cois an **Inbhe airson Ceannas-sgoile** leis gu bheil e mar riatanas do thidsearan a tha air am fastadh gu buan ann an dreuchdan Ceannard-sgoile ùghdarrais ionadail bhon Lùnastal 2020.

Tha an t-sreath de Inbhean Proifeiseanta air an stèidheachadh air na cuspairean a tha an eisimeil a chèile leithid luachan proifeiseanta, Ionnsachadh airson So-sheasmhachd agus ceannardas. Tha na h-Inbhean Proifeiseanta a' tabhann an fhrèam-obrach do thidsearan air fad ann an Alba a bhith ag àrdachadh am proifeiseantachd agus a bhith a' dèanamh cinnteach gu bheil dèine agus dùbhlan a tha a' toirt taic do phroifeisean a tha fulangach agus comasach aig a bheil misneachd sna sgilean, eòlas agus luachan a dh'fheumar gus cothrom a thoirt do dhaoine òga ann an Alba sgilean a leasachadh airson ionnsachadh, beatha agus obair.

Tha Inbhean Proifeiseanta Alba gu gnìomhach a' toirt taic, a' gabhail ri agus ag adhartachadh nam prionnsabalan agus nam modhan-obrach de sheasmhachd thairis air gach taobh. Tha seo a' ciallachadh a bhith a' tuigse agus a' cur luach air àrainneachd, cultar agus dualchas, a' leasachadh faireachdainn de àite agus buntanas ris a' choimhearsnachd ionadail, nàiseanta agus cruinneil. Tha e a' ciallachadh cuideachd ceangal domhainn a bhith ann ris an t-saoghal nàdarrach agus a bhith a' tuigsinn brìgh nan roghainnean a bhios sinn a' dèanamh — an-dràsta agus san àm ri teachd.

Tha na h-Inbhean Proifeiseanta air an eagrachadh ann an gnèithean eadar-dhàimheil le **Luachan Proifeiseanta** agus **Dealas Proifeiseanta** aig an teis mheadhan. Tha na h-eileamaidean sin gu dualach ceangailte ri chèile agus chan eil aon taobh a' seasamh leis fhèin gun a bhith an urra ris an fheadhainn eile. Is e an t-eadar-dhàimh seo de na gnèithean air fad a tha a' toirt cothrom do phroifeiseantachd an tidseir, agus a' leantainn air adhart gu gnìomhan agus fàs proifeiseanta iomchaidh.

1 A bhith nad Thidsear ann an Alba

Tha mòran dhùbhlain sòisealta, àrainneachdail agus eaconamach ron t-saoghal againn a tha a' sìor fhàs eadar-cheangailte agus ag atharrachadh gu luath, agus tha siostam foghlaim a tha èifeachdach, so-fhreagrach deatamach ma tha sinn a' dol a dhèiligeadh ris na nithean sin. Tha tidsearan agus luchd-ionnsachaidh a tha an sàs, meòrachail, cumhachdaichte agus sgileil ag aithneachadh an àite a tha aig Alba san t-saoghal, ar n-eachdraidh, ar diofraichean is ar n-iomadachd, ar n-àrainn nàdarra sònraichte, agus ar cultar a tha stèidhichte air ceartas sòisealta. Tha tidsearan na h-Alba a' cuideachadh ann a bhith a' stèidheachadh modhan-obrach seasmhach agus ceart gu sòisealta gus a bhith a' fàs mar nàisean.

Tha na h-**Inbhean Proifeiseanta** a' cur an cèill na tha e a' ciallachadh a bhith a' tighinn gu bhith nad thidsear, a bhith agus a bhith a' leantainn ort mar thidsear ann an Alba. Tha dealas a thaobh nan **luachan proifeiseanta de cheartas sòisealta, earbsa agus urram agus treibhdhireas** aig teis mheadhan nan Inbhean Proifeiseanta agus tha ar dàimhean, breithneachadh agus modh-obrach proifeiseanta stèidhichte orra.

Tha fèin-fhiosrachaidhean foghlaim ar cloinne agus ar daoine òga air fad air an cumadh mar thoradh air luachan agus nàdar proifeiseanta na tha an sàs nan oideachadh. Tha luachan iom-fhillte: is iad na sàr-bheachdan a tha tidsearan a' cleachdadh gus am modh-obrach mar phroifeiseantaich a chumadh. A' tòiseachadh le gach tidsear fa leth, tha luachan a' leudachadh a-mach gu ar luchd-ionnsachaidh, ar co-obraichean agus ar coimhearsnachd agus chun an t-saoghail sa bheil sinn beò.

Tha luachan proifeiseanta a' cuideachadh ann a bhith a' leasachadh ar dearbh-aithne phroifeiseanta agus mar stèidh airson dealas domhainn airson fàs agus sunnd an luchd-ionnsachaidh air fad a thaobh sgilean inntinn, sòisealta agus faireachail. Tha iad a' tabhann bun-stèidh airson taic agus misneachd a thoirt do thidsearan a bhith a' dèiligeadh ris an leanabh no an neach òg air fad agus am feumalachdan. Tha iad bunaiteach do, agus air an comharrachadh tro, ar dàimhean proifeiseanta air fad, ar breithneachadh agus ar gnìomhan agus a h-uile càil a tha sinn a' dèanamh gus coinneachadh ris an **dealas proifeiseanta** againn mar thidsearan a tha clàraichte le GTC Alba.

Mar phàirt de **phroifeiseantachd thidseir**, feumaidh luachan proifeiseanta a bhith air an cur an sàs sa mhodh-obrach làitheil taobh a-staigh agus taobh a-muigh an t-suidheachadh foghlaim. Tha iad gar cuideachadh ann a bhith a' cur cheistean riatanach mu theòraidhean, phoileasaidhean agus mhodhan-obrach foghlaim agus gus sgrùdadh a dhèanamh air na beachdan agus na creideamhan againn fhèin. Tha luachan agus na ceanglaichean eadar luachan agus gnìomhan a' cur feum air meòrachadh riaghailteach thairis air cùrsa dreuchd luchd-teagaisg leis mar a tha an comann agus feumalachdan luchd-ionnsachaidh ag atharrachadh agus mar a tha tuigse a' leasachadh. Tha ar dealas a thaobh ionnsachadh proifeiseanta fad dhreuchd mar phàirt deatamach a thaobh a bhith a' leasachadh ar proifeiseantachd. Is e forsa cumhachdach a tha ann am proifeiseantachd làidir agus cho-obrachail ann a bhith a' leasachadh buidheann thidsearan agus a' libhrigeadh ar dealas gus a bhith a' cur clann, daoine òga, an teaghlaichean agus coimhearsnachdan an sàs ann am pròiseas an fhoghlaim.

1.1 Luachan Proifeiseanta

Is e **ceartas sòisealta** a' bheachd gu bheil a h-uile neach airidh air còraichean agus cothroman eaconamach, poilitigeach agus sòisealta san là an-diugh agus san àm ri teachd.

- Ag adhartachadh slàinte agus sunnd air mo shon fhèin, mo cho-obraichean agus a' chlann agus daoine òga fom chùram.
- A' togail is ag altram dhàimhean deimhinneach sa choimhearsnachd ionnsachaidh a tha a' toirt spèis do daoine fa leth.
- A' gabhail ri luachan cruinneil foghlaim agus sòisealta de sheasmhachd, co-ionannas, cothromas is ceartas agus ag aithneachadh còraichean chloinne.
- A' toirt urram do chòraichean an luchd-ionnsachaidh air fad mar a tha air a mhìneachadh ann an Cùmhnantan UN air Còraichean Chloinne (UNCRC) agus an còir a bhith air an gabhail a-steach ann an co-dhùnaidhean mu na fèin-fhiosrachaidhean ionnsachaidh aca agus gu bheil gach taobh den t-sunnd aca leasaichte agus a' faighinn taic.
- A' comharrachadh dealas gus a bhith a' cur luchd-ionnsachaidh an sàs ann an cùisean a tha a' dol san t-saoghal gus cur ri fèin-fhiosrachaidhean agus builean ionnsachaidh agus gus a bhith a' brosnachadh ionnsachadh ar slighe gu àm ri teachd nas fheàrr.
- Dealasach mu cheartas sòisealta tro phoileasaidhean is mhodhan-obrach cothromach, trìd-shoilleir, in-ghabhalach is seasmhach a thaobh feartan glèidhte, (aois, ciorram, ath-bhuileachadh gnè, com-pàirteachas pòsta is sìobhalta, leatromachd is màthaireachd, cinneadh, creideamh is cràbhachd, feise, gnèitheachd) is com-pàirteachas eadar-roinneil.
- A' cur luach air, cho math ri bhith a' toirt urram do, iomadachd sòisealta, eag-eòlach, cultarail, cràbhach, is cinnidheach, agus ag adhartachadh prionnsabalan agus modhan-obrach leasachadh seasmhach agus saoranachd ionadail is cruinneil don luchd-ionnsachaidh air fad.
- A' comharrachadh dealas ann a bhith a' brosnachadh, agus a' gabhail a-steach luchd-ionnsachaidh air fad, a' tuigsinn buaidh cùl-raointean gnè, sòisealachd, rèis, cultar, cinneadh, creideamh agus eaconamaidh air fèin-fhiosrachaidhean ionnsachaidh, a' gabhail a-steach feumalachdan ionnsachaidh sònraichte agus a' sireadh a bhith a' lùghdachadh bacaidhean a thaobh ionnsachadh.
- A' comharrachadh dealas ann a bhith a' toirt taic do luchd-ionnsachaidh a tha a' fèin-fhiosrachadh no a tha air èiginn fhulang agus clann agus daoine òga a tha air a bhith ann an cùram agus a' tuigsinn uallachaidhean mar phàrant corporra.
- A' tuigsinn agus a' toirt dùbhlan do leth-bhreith sa h-uile riochd, gu sònraichte an fheadhainn a tha air am mìneachadh ann an Achd na Co-ionannachd 2010.

Thathar a' sùileachadh **earbsa agus urram** mar ghnìomhan deimhinneach a tha a' toirt taic ann a bhith a' togail càirdeas ùghdarrach agus a' nochdadh cùram airson feumalachdan agus faireachdainnean nan daoine a tha an sàs agus urram don t-saoghal nàdarra againn agus na stòrasan cuibhrichte a tha na chois.

- Ag àrdachadh agus a' ginealachadh cultar a tha a' toirt urram do chòraichean agus cleachdadh eiticeil de dh'ùghdarras co-cheangailte ri dreuchdan proifeiseanta neach.
- Ag actadh agus an sàs ann an dòighean a tha a' leasachadh cultar de earbsa agus urram dhut fhèin, do dhaoine eile agus don t-saoghal nàdarra.
- A' tuigse, a' gabhail ri agus a' toirt urram do na tha daoine eile a' cur ris ann a bhith a' toirt buaidh dheimhinneach air beatha luchd-ionnsachaidh.
- A' tuigsinn slàinte is sunnd agus cudromas dhàimhean dheimhinneach agus làn adhbhar gus àrainn shàbhailte agus thèarainte a thoirt agus a dhèanamh cinnteach airson luchd-ionnsachaidh agus co-obraichean air fad ann an nòs choibhneil agus thruasail.
- A' toirt urram do dhiofar ann an daoine fa-leth is a' toirt taic do thuigse luchd-ionnsachaidh orra fhèin, air daoine eile agus na tha iad a' cur ri leasachadh agus seasmhachd comann a tha eadar-mheasgte agus in-ghabhalach.

Is e **treibhdhireas** am modh-obrach a bhith onaireach is a' leantainn gu neo-cho-rèiteachail ri prionnsabalan agus luachan a tha làidir gu moralta agus gu eitnigeach.

- A' comharrachadh coibhneas, onair, misneachd agus gliocas.
- A bhith fìrinneach agus earbsach,
- A' dèanamh sgrùdadh breithneach air na creideamhan, luachan agus beachdan agad fhèin agus feadhainn eile ann an co-theacsa obrachadh colaisteach.
- A' toirt dùbhlan do ro-bheachdan, claon-bhàidhean agus modh-obrach proifeiseanta far a bheil sin iomchaidh.

1.2 Dealas Proifeiseanta

Tha an dealas proifeiseanta a thaobh ionnsachadh is luchd-ionnsachaidh a tha co-chòrdail ris an amas a bhith a' coileanadh saoghal a tha seasmhach is cothromach a' gabhail a-steach cò ris a tha e coltach a bhith nad thidsear ann an Alba. Tha seo a' ciallachadh gu bheil tidsearan dealasach mu bhith beò a rèir nan luachan proifeiseanta agus a' dol an sàs ann an ionnsachadh fad beatha, meòrachadh, ceasnachadh, ceannardas ionnsachaidh agus modh-obrach co-obrachail mar phrìomh thaobhan dem proifeiseantachd. Tha an dealas seo a thaobh ionnsachadh proifeiseanta agus fàs, mu fàs an luchd-ionnsachaidh, agus a bhith a' toirt taic dhan sin a thaobh an cho-obraichean, air a chomharrachadh tro dhol an sàs leis a h-uile taobh de mhodh-obrach proifeiseanta. Tha e air a chomharrachadh tro cho-obrachadh gu colaisteach, ann am Beurla no tro mheadhan na Gàidhlig le gach ball de ar coimhearsnachdan ionnsachaidh le diorras, comas atharrachaidh, breithneachadh agus le conaltradh na chois a tha taiceil agus proifeiseanta.

Is e co-phàirt bunaiteach de dhealas proifeiseanta thidsearan a bhith a' tuigsinn feumalachdan an luchd-ionnsachaidh air fad. Is dòcha gu bheil cuid de chlann agus de dhaoine òga le bacadh a thaobh sunnd is ionnsachadh co-cheangailte ri cuid de shuidheachaidhean leithid an àrainn ionnsachaidh, suidheachaidhean an teaghlaich, ciorram no feumalachd slàinte agus cùisean co-cheangailte ri bun-chùisean sòisealta agus faireachail. Tha seo a' gabhail a-steach luchd-ionnsachaidh le feumalachdan taic a bharrachd mar Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) agus Attention Deficit Disorder (ADD); Autism; Developmental Coordination Disorder (Dyspraxia) (DCD); Doille-fhaclan; agus Tourette syndrome. Tha tidsearan ag aithneachadh, a' faicinn agus a' gabhail ris an luach a tha sa h-uile neach agus tha mothachadh domhainn aca air an fheum a tha ann airson eòlas-teagaisg a tha mothachail air cultaran eadar-dhealaichte. Tha iad ag adhartachadh co-ionannachd agus iomadachd agus a bhith a' cumail suas còraichean chloinne.

Tha a bhith a' cumail suas luachan proifeiseanta de cheartas sòisealta, earbsa agus urram agus treibhdhireas a' cur feum air dealas mu cheannardas a tha a' cleachdadh misneachd agus a' brosnachadh àrd-mhiann. Tha an dealas seo mar stèidh do cheannardas ionnsachaidh sa h-uile co-theacsa agus gach atharrachadh airson leasachadh. Tha e a' cur luach air na tha feadhainn eile a' cur ris, a' toirt dùbhlan do chlaon-bhreith agus ro-bheachdan agus a' cur an cèill cnuasachadh breithneach gus coileanaidhean èifeachdach a ruighinn, leis an amas a bhith a' cumail suas agus a' leasachadh càileachd an fhoghlaim agus a' leantainn air adhart gu builean leasaichte don chloinn agus daoine òga air fad ann an Alba.

Is e dealas proifeiseanta thidsearan ann an Alba a bhith a' stiùireadh ionnsachadh tro bhith:

- a' leasachadh eòlas domhainn mu ionnsachadh agus teagasg;
- a' sgrùdadh gu breitheach mar a tha an teagasg againn a' toirt buaidh air luchd-ionnsachaidh; agus
- a' cleachdadh fianais gu co-obrachail gus cur ri breithneachadh thidseir agus na h-ath cheumannan airson luchd-ionnsachaidh.

1.3 An Inbhe airson Clàradh Sealadach

Tha **Luachan Proifeiseanta** agus **Dealas Proifeiseanta** aig cridhe an Inbhe airson Clàradh Sealadach. Tha iad bunaiteach do, agus air an comharrachadh tro, ar dàimhean proifeiseanta agus ar modhan-obrach air fad. Tha iad mu bhith a' dèanamh math dhuinn fhèin, do dhaoine eile agus don t-saoghal sa bheil sinn beò. Tha na càileachdan pearsanta agus proifeiseanta de sheasmhachd agus ceartas sòisealta, treibhdhireas, earbsa agus urram agus dealas proifeiseanta riatanach ma tha sinn a' dol a bhrosnachadh agus a' dol a dh'ullachadh luchd-ionnsachaidh a bhith soirbheachail san t-saoghal againn a tha sìor fhàs iom-fhillte, eadar-eisimeileach agus ag atharrachadh gu luath.

Tha 'Ionnsachadh airson Seasmhachd' mar dhealas airson na sgoile air fad a bhios a' cuideachadh na sgoile agus a' coimhearsnachd san fharsaingeachd a bhith a' leasachadh an t-eòlas, sgilean, beachdan, luachan agus modhan-obrach a dh'fheumar airson àm ri teachd a bhios seasmhach ann an saoghal sa bheil ceartas agus co-ionannachd. Tha Ionnsachadh airson Seasmhachd air a bhith aig cridhe an Inbhe airson Làn Chlàradh gus taic a thoirt do thidsearan ann a bhith a' gabhail ri agus ag adhartachadh prionnsabalan agus modhan-obrach seasmhach anns gach taobh den obair.

Bu chòir dha cothroman a bhith aig na tidsearan air fad a bhith nan stiùirichean. Bidh iad a' stiùireadh ionnsachadh airson, agus còmhla ri, gach neach-ionnsachaidh leis a bheil iad an sàs. Bidh iad cuideachd ag obair le agus a' toirt taic do leasachadh cho-obraichean agus chom-pàirtichean eile. Tha na h-Inbhean Clàraidh a' gabhail a-steach fòcas air ceannardas de agus airson ionnsachadh.

Tha an **Inbhe airson Clàradh Sealadach** a' comharrachadh na thathar a' sùileachadh bho oileanach a tha gu bhith na thidsear aig deireadh **Tùs Fhoghlam Thidseir** a tha a' sireadh clàradh sealadach le GTC Alba. Tha e cuideachd mar aon de na seataichean slat-tomhais chuspair airson teisteanasan proifeiseanta ann an Alba air a leasachadh le Buidheann Dearbhadh Càileachd airson Àrd Fhoghlam. An dèidh an Inbhe Phroifeiseanta seo a chosnadh, bidh gach tidsear le clàradh sealadach a' leantainn orra air an slighe ionnsachadh proifeiseanta le bhith a' gluasad air adhart gu bhith a' coileanadh an Inbhe airson Làn Chlàradh.

Tha sgòp na sgrìobhainn seo air a chuingealachadh ri bhith a' mìneachadh sùileachaidhean oileanaich a tha gu bhith nan tidsearan agus chan eil e a' dèiligeadh gu mionaideach ri mar a bhios no mar a bu chòir breithneachaidhean a bhith air an coileanadh. Chan eilear a' sùileachadh gum bi na Gnìomhan Proifeiseanta air an cleachdadh mar liosta-dearbhaidh. San fharsaingeachd, bu chòir dhan neach a tha a' dèanamh lèirmheas air obair tidsear a bhith misneachail gu bheil na comasan a tha air am mìneachadh san Inbhe Proifeiseanta air an coileanadh. Far a bheilear a' meas gu bheil tuilleadh leasachaidh a dhìth, tha na Gnìomhan Proifeiseanta a' tabhann cuimse airson na dh'fheumar a dhèanamh.

Tha na h-Inbhean Proifeiseanta air an eagrachadh ann an seòrsaichean eadar-dhàimheil le **Luachan Proifeiseanta** agus **Dealas Proifeiseanta** aig an teis-mheadhan. Tha na gnèithean sin gu dualach co-cheangailte ri chèile ann a bhith a' leasachadh thidsearan, agus chan eil aon taobh neo-eisimeil bho chàch. Is e an co-dhàimh a tha seo ris na gnèithean air fad a tha a' leasachadh tuigse, modh-obrach agus proifeiseantachd thidseir. Tron ìre thràth de dhreuchd thidseir, bu chòir fianais shoilleir a bhith ann de leasachadh agus daingneachadh, eòlas, tuigse, sgilean agus comasan.

2 Eòlas agus Tuigse Proifeiseanta

2.1 An Curraicealam agus Eòlas-teagaisg

2.1.1 Eòlas is tuigse a bhith agad mu Theòraidhean Eòlas-teagaisg agus Modh-obrach Proifeiseanta	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh gus a bhith nad thidsear feumaidh tu comharrachadh gu bheil eòlas agus tuigse agad mu: ■ teòraidhean eòlas-teagaisg agus ionnsachaidh, agus iad sin a chleachdadh gu h-iomchaidh gus cur ri: – dealbh agus susbaint a' churraicealaim, agus far a bheil e iomchaidh a bhith a' gabhail a-steach foghlam tro mheadhan na Gàidhlig; – rian a' chlasrum, an àrainn ionnsachaidh agus structairean; – planadh, ionnsachadh agus teagasg agus measadh; – ionnsachadh eadar-chuspaireil; – ionnsachadh air a' bhlàr a-muigh, a' gabhail a-steach eòlas cunbhalach mu nàdar agus ionnsachadh eile taobh a-staigh agus taobh a-muigh crìochan na sgoile; – feumalachdan taic a bharrachd. ■ ìrean luchd-ionnsachaidh a thaobh leasachadh cognatach, inntinn, sòisealta, faireachail, corporra agus saidhceòlach agus am buaidh air ionnsachadh agus sunnd; agus ■ tèicneòlasan didseatach gus taic a thoirt do ionnsachadh.

2.1.2 Eòlas agus tuigse a bhith agad mu Rannsachadh agus Dol an Sàs ann an Ceasnachadh Neach-gnàthachaidh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh gus a bhith nad thidsear feumaidh tu eòlas agus tuigse a chomharrachadh mu: ■ mar a lorgas tu agus a chuireas tu an cèill lorgaidhean iomchaidh bho rannsachadh foghlaim gus suidheachadh meòrachail a leasachadh; agus ■ mar a thèid thu an sàs gu h-iomchaidh ann an sgrùdadh beusail de mhodh-obrach.

2.1.3 Eòlas agus tuigse a bhith agad de Dheilbh Curraicealaim	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh gus a bhith nad thidsear feumaidh tu eòlas agus tuigse a chomharrachadh mu: ■ phrionnsabalan deilbh curraicealaim agus mar is urrainn dhaibh sin a bhith air an cur an sàs ann an co-theacsa; ■ teòraidh agus sgilean practaigeach a tha riatanach ann an raointean a' churraicealaim mar a tha air a chur an cèill gu làithreach ann an stiùiridhean nàiseanta agus ionadail; ■ phròiseasan air an cleachdadh gus an curraicealam a leasachadh; ■ susbaint a' churraicealaim agus iomchaidheachd a thaobh foghlam gach neach-ionnsachaidh; ■ ionnsachadh eadar-chuspaireil eadar raointean a' churraicealaim me litearrachd, àireamhachd agus slàinte agus sunnd, Ionnsachadh airson Seasmhachd agus litearrachd didseatach; ■ na sgilean agus comasan a tha an sàs ann an litearrachd didseatach thidseir agus fios a bhith air an dòigh a thèid teicneòlasan didseatach an cleachdadh gus cur ri teagasg agus ionnsachadh; agus ■ an riatanas cunntas a ghabhail de luchd-ionnsachaidh le feumalachdan taic a bharrachd.

2.1.4 Eòlas agus tuigse a bhith agad de Phlanadh airson Measadh, Teagasg agus Ionnsachadh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh gus a bhith nad thidsear feumaidh tu eòlas agus tuigse a chomharrachadh mu: ■ mar a phlanas tu airson measadh, teagasg agus ionnsachadh èifeachdach thar diofar cho-theacsan; ■ modhan-obrach a thaobh measadh, clàradh agus fios air ais mar phàirt bhunaiteach de ionnsachadh agus teagasg; ■ feumalachdan measaidh nàiseanta agus feumalachdan bhuidhnean duaiseachaidh agus creideasachaidh iomchaidh eile; agus ■ mar a thèid fios air ais a chleachdadh gus luchd-ionnsachaidh a bhith an sàs ann an conaltradh mun adhartas agus na h-ath cheumannan.

2.2 Dleastanasan Proifeiseanta

2.2.1 Eòlas agus tuigse a bhith agad mu Siostaman Foghlaim	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh gus a bhith nad thidsear feumaidh tu eòlas agus tuigse a chomharrachadh mu: ■ na prìomh bhuaidhean nàiseanta agus eadar-nàiseanta air foghlam Alba; ■ reachdas làithreach, iomchaidh, poileasaidhean agus stiùireadh a thaobh dreuchd an tidseir; ■ uallachaidhean treudail agus laghail, mar eisimpleir, a thaobh co-ionannas, iomadachd, feumalachdan taic a bharrachd, dìon chloinne agus sunnd; ■ frèaman-obrach, siostaman agus pròiseasan gus taic a thoirt agus cur ri proifeiseantachd thidseir; agus ■ claon-bhàidhean agus am buaidh air daoine agus modhan-obrach agus dùbhlan a thoirt dhaibh.

2.2.2 Eòlas agus tuigse a bhith agad mu Choimhearsnachdan Ionnsachaidh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh gus a bhith nad thidsear feumaidh tu eòlas agus tuigse a chomharrachadh mu: ■ dhreuchdan agus uallachaidhean thidseir ann a bhith a' stèidheachadh agus a' cumail suas dàimhean deimhinneach agus amasach thar na coimhearsnachd ionnsachaidh; ■ an cultar, co-theacsa agus am feallsanachd sònraichte den choimhearsnachd ionnsachaidh a' gabhail a-steach an fheallsanachd de foghlam tro mheadhan na Gàidhlig far a bheil sin iomchaidh; agus ■ dreuchd nam buidhnean ionadail, roinneil agus nàiseanta a thaobh a' cho-theacsa.

3 Sgilean agus Comasan Proifeiseanta

3.1 An Curraicealam agus Eòlas-teagaisg

3.1.1 A' Planadh gus dèiligeadh ri feumalachdan luchd-ionnsachaidh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ prògraman teagaisg so-leantainneach, adhartach agus tarraingeach a phlanadh a bhios a' dèiligeadh ri feumalachdan luchd-ionnsachaidh; ■ ionnsachadh a phlanadh a rèir stiùireadh curraicealaim làithreach, a' gabhail a-steach foghlam tro mheadhan na Gàidhlig far a bheil sin iomchaidh; ■ bacaidhean a chomharrachadh a dh'fhaodadh a bhith ann a thaobh foghlam agus planadh fèin-fhiosrachaidhean foghlaim diofaraichte agus aig ìre dùbhlain iomchaidh gus dèanamh cinnteach gu bheil ionnsachadh so-ruigsinneach don h-uile neach; ■ conaltradh gu h-iomchaidh ris a h-uile neach-ionnsachaidh a' cumadh agus ag adhartachadh comas agus misneachd ann an litearrachd, àireamhachd, slàinte agus sunnd agus litearrachd didseatach;agus ■ dèanamh cinnteach gu bheil teagasg a' togail suas misneachd agus ag adhartachadh adhartas gach sgoilear.

3.1.2 Cleachdadh modhan-obrach agus stòrasan eòlas-teagaisg	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ co-theacsan brìghmhor a chruthachadh airson luchd-ionnsachaidh tro raon de dhiofar àrainnean ionnsachaidh; ■ ro-innleachdan teagaisg agus stòrasan a chleachdadh, a' gabhail a-steach modhan-obrach didseatach gus coinneachadh ri feuman agus comasan gach neach-ionnsachaidh; ■ fèin-luachadh agus ionnsachadh proifeiseanta a chleachdadh gus taic a thoirt agus modh-obrach a leasachadh; ■ raon farsaing de mhodhan ceasnachaidh a chleachdadh agus raon farsaing de mhodhan-obrach didseatach agus traidiseanta gus cur ri ionnsachadh agus teagasg; agus ■ cothroman a chruthachadh airson ionnsachadh a bhith cruth-atharrachail a thaobh a bhith a' toirt dùbhlain do ro-bheachdan agus seallaidhean saoghail a tha a' leudachadh.

3.1.3 Cleachdadh com-pàirteachasan airson ionnsachadh agus sunnd	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ cur ri cultar a tha a' toirt urram do chòraichean far am bi luchd-ionnsachaidh a' com-pàirteachadh gu brìghmhor ann an co-dhùnaidhean co-cheangailte rin ionnsachadh, sunnd, àrainn ionnsachaidh agus an sgoil; ■ cruthachadh agus cumail suas dàimhean-obrach èifeachdach le co-obraichean, pàrantan/luchd-cùraim, teaghlaichean, coimhearsnachd sgoile nas fharsainge agus buidhnean com-pàirteachais far a bheil sin iomchaidh, gus taic a thoirt do ionnsachadh agus sunnd thar na sgoile; ■ com-pàirteachadh ann am fèin-chùraim agus taic do shunnd fheadhainn eile a' sireadh taic an uair a tha feum air; ■ leasachadh com-pàirteachasan a bhios: – a' toirt taic do cho-dhùnaidhean a tha co-chòrdail ri àm ri teachd seasmhach ann an saoghal a tha cothromach agus ceart; – a' dèanamh ceangal eadar luchd-ionnsachaidh agus an dàimh ris an t-saoghal nàdarra agus a' leasachadh am faireachdainn de cheangal ris an dà chuid an saoghal ionadail agus cruinneil; agus – a' ceangal iomchaidheachd ionnsachaidh ri sgilean airson beatha, ionnsachadh agus obair.

3.1.4 A' cur an sàs measadh, luachadh adhartais, clàradh agus fios air ais gu h-èifeachdach mar phàirt riatanach den phròiseas teagaisg gus taic a thoirt agus cur ri ionnsachadh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ dàta measaidh a chlàradh, a sgrùdadh agus a chleachdadh gus ionnsachadh agus teagasg a luachadh; ■ toraidhean measaidh a chleachdadh gus feumalachdan leasachaidh a chomharrachadh aig ìre clas, buidheann agus neach fa leth; ■ raon de ro-innleachdan measaidh diofaraichte a chleachdadh a tha a' dearbhadh taic agus dùbhlan do gach neach-ionnsachaidh; ■ ro-innleachdan measaidh cunbhalach agus deireannach a chleachdadh gus cothroman a thabhann airson dùbhlan agus fàs a bhios iomchaidh do fheumalachdan gach neach-ionnsachaidh agus gus coinneachadh ri riatanasan a' churraicealaim agus nam buidhnean duaiseachaidh agus creideasachaidh; agus ■ cur ri aithisgean soilleir, fiosraichte airson pàrantan/luchd-cùraim, agus an sgoil a tha a' togail air adhartas ann an ionnsachadh ann an dòigh mhothachail agus chuideachail.

3.2 An Co-theacsa Ionnsachaidh

3.2.1 Eagrachadh agus rianachd iomchaidh air ionnsachadh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ àrainn ionnsachaidh shàbhailt, chùramach agus fheumail a chruthachadh a tha fàilteachail agus in-ghabhaltach, air a dheagh rianachd agus air a dheagh eagrachadh; ■ planadh agus eagrachadh gu h-èifeachdach gus a bhith cothromach airson leasanan do chlas slàn, do bhuidhnean agus do dhaoine fa leth agus a tha ag adhartachadh ionnsachadh neo-eisimeileach; ■ raon farsaing de chothroman a chleachdadh a tha a' brosnachadh agus mar sgàthan air ionnsachadh leantainneach ann an àrainnean diofraichte agus beothail; ■ cothrom a thoirt don h-uile neach-ionnsachaidh làn fheum a dhèanamh de stòrasan a tha air an deagh thaghadh, a' gabhail a-steach teicneòlasan didseatach, gu cur ri ionnsachadh, teagasg agus measadh, mar a tha iomchaidh; ■ cothroman a chruthachadh airson ionnsachadh a bhith cruth-atharrachail a thaobh a bhith a' toirt dùbhlan do ro-bheachdan agus seallaidhean saoghalta a tha leudachadh; agus ■ luachadh a dhèanamh air buaidh na h-àrainn ionnsachaidh air gach neach-ionnsachaidh agus air ionnsachadh agus gus dùbhlan a thoirt do ro-bheachdan, claon-bhreith a chomharrachadh agus ullachadh atharrachadh mar a bhios iomchaidh.

3.2.2 Dol an sàs com-pàirteachas neach-ionnsachaidh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ luach a chur air gach neach-ionnsachaidh agus an com-pàirteachas, gu gnìomhach a' gabhail a-steach clann agus daoine òga ann a bhith a' tighinn gu co-dhùnadh mun fhoghlam aca; ■ cùram agus dealas a nochdadh mu bhith ag obair le gach neach-ionnsachaidh, a' gabhail a-steach iomadachd gus dèanamh cinnteach gu bheil gach neach-ionnsachaidh a' faireachdainn gu bheilear a' cur fàilte orra, air an in-ghabhail agus deiseil airson ionnsachadh; ■ eòlas agus tuigse a shealltainn de chomharran sunnd agus leasachadh leanabachd; ■ aithneachadh gu bheil fèin-fhiosrachaidhean leanabachd a' toirt buaidh air ionnsachadh agus sunnd chloinne agus dhaoine òga agus a' dèiligeadh gu gnìomhach ann an dòighean iomchaidh, a' sireadh comhairle agus a' co-obrachadh mar a bhios feumail; agus ■ cleachdadh ro-innleachdan gus cur ri càirdeasan cùramach agus taiceil agus amasach le luchd-ionnsachaidh gus soirbheachas a chomharrachadh.

3.2.3 A' togail dàimhean ionnsachaidh deimhinneach a tha dìon chòraichean	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ dàimhean deimhinneach is gnothachail adhartachadh is a leasachadh le agus eadar luchd-ionnsachaidh, co-obraichean, teaghlaichean agus com-pàirtichean; ■ taghadh de mhodhan-obrach fiosraichte le rannsachadh a chleachdadh ann a bhith a' togail dhàimhean ann an dòigh chunbhalach gus dàimhean proifeiseanta air fad a thogail agus a chumail suas; ■ conaltradh iomchaidh a dhèanamh leis gach neach-ionnsachaidh, a' modaladh is ag adhartachadh comas agus misneachd ann an litearrachd, àireamhachd, agus slàinte agus sunnd; ■ a bhith dealasach mu agus a' comharrachadh co-ionannachd is in-ghabhaltas; agus ■ luchd-ionnsachaidh a bhrosnachadh gu bhith a' toirt spèis agus cùram dhaibh fèin, dha feadhainn eile agus dhan t-saoghal nàdarra.

3.3 Ionnsachadh Proifeiseanta

3.3.1 A' dol an sàs gu breithneachail le litreachas, rannsachadh agus poileasaidh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ comharrachadh agus lorg litreachas, rannsachadh agus poileasaidh iomchaidh; agus ■ a dhol an sàs gu breithneachail ann an rannsachadh gus dùbhlan agus fiosrachadh a chur ri modh-obrach proifeiseanta agus gus ceasnachadh agus dùbhlan a thoirt do ro-bheachdan foghlaim, creideamhan agus fèin-luachan is luachan siostaim.

3.3.2 A' dol an sàs ann an cleachdadh meòrachail gus ionnsachadh agus eòlas proifeasanta fad-dhreuchd a leasachadh agus adhartachadh	
Gnìomhan Proifeiseanta	Mar oileanach a tha trèanadh a bhith nad thidsear gus na sgilean proifeiseanta agus na comasan agad a chomharrachadh feumaidh tu: ■ meòrachadh agus a dhol an sàs gu breithneachail ann am fèin-luachadh a' cleachdadh na h-inbhe phroifeiseanta iomchaidh; ■ gabhail ri modh-obrach ceasnachail, meòrachail agus breithneachail a thaobh modh-obrach proifeiseanta; ■ àrdachadh ionnsachadh agus teagasg le bhith a' gabhail cunntas de fios air ais bho fheadhainn eile, a' gabhail a-steach clann agus daoine òga, agus a' dol an sàs gu gnìomhach ann an ionnsachadh proifeiseanta gus taic a thoirt do leasachadh sgoile; agus ■ clàr meòrachail de fhianais a chumail mu bhuaidh ionnsachadh proifeiseanta ort fhèin, air co-obraichean agus luchd-ionnsachaidh.

A' brosnachadh proifeiseantachd teagaisg aig ìre an t-saoghail

gtc ALBA
COMHAIRLE CHOITCHEANN TEAGAISG NA H-ALBA

Comhairle Choitcheann Teagaisg na h-Alba
Taigh Clerwood,
96 Rathad Clermiston,
Dùn Èideann EH12 6UT
Fòn: 0131 314 6000
Post-d: gtcs@gtcs.org.uk

OSCR Scottish Charity Regulator www.oscr.org.uk Registered Charity SC006187
Healthy Working Lives Silver Award
LGBT Charter Bronze

www.gtcs.org.uk
www.in2teaching.org.uk